

אשכול יוסף

מאוצרותיו דרבי יוסף זלי סימן טוב שליט"א
מזכר הספרים "כרם יוסף" וש"א ס פעה"ק ירושלים תובכ"א

ועשו להם ציצת על-פנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על-ציצת הפנף פתיל תכלת: מהו טעם המנהג שהכלה מביאה לחתן טלית מתנה?

הנ"ל רק כתוב שמי שאינו נשוי אינו מתעטף על ראשו לבד. וכן הוה מרגלא בפומיה דמון רבינו עובדיה יוסף זצ"ל כפי ששמעתי מפ"ק שחלילה להפסיד מצוה נשגבת זו של התעטפות בטלית, והיה אומר שאף לאשכנזים ראוי היה שיתעטפו כולן בטלית אף קודם חופתו.

טעם ב' - סגולת הטלית להניצל מהרהורים רעים וזנות

בספר טעמי המנהגים (אות ר"מ) כתב ליתן טעם אחר למנהג שהכלה משגרת לחתן טלית גדול, מפני שמצוה זו של הטלית סגולה היא להציל את האדם מזנות כדברי האריז"ל, וסימוכין לדבר שנא' "נואף אשה חסר לב" היינו אם חסר הוא ל"ב חוטין של הציצית אז הוא נואף אשה חלילה. וכיסוד דברים אלו כותב מרן החפץ חיים זצ"ל בספרו שמירת הלשון (ח"ב חתימת הספר פ"ג וכ"כ במשנ"ב סי' כ"ד), שמפשטות לשון הכתוב משמע, שראית הציצית תועלת היא להזדרז במצוות ה' ולא לתור אחר עיניו, שנא' "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם", ומסיים החפץ חיים בזה"ל: "ואם כן מה נכון הוא לראות אותם כמה פעמים ביום, ובפרט בעת שעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על לבו, או איזה כעס, טוב מאוד להסתכל אז בציצית ואז יפקע היצר", ויתכן שמשורש זה נהגו להוציא הציציות.

וכן מבואר בגמרא מנחות (מד.) מעשה באדם אחד שהיה זהיר במצות ציצית, שמע שיש זונה בכרכי הים שנוטלת ארבע מאות זהובים בשכרה, שיגר לה ארבע מאות זהובים וקבע לה זמן. כשהגיע זמנו, בא וישב על הפתח. נכנסה שפחתה ואמרה לה, אותו אדם ששיגר לך ארבע מאות זהובים בא וישב על הפתח, אמרה היא יכנס, נכנס. הציעה לו שבעה מטות, שש של כסף ואחת של זהב, ובין כל אחת ואחת סולם של כסף ועליונה של זהב, עלתה וישבה על גבי עליונה, ואף הוא עלה לישב כנגדה, באו ארבעת ציציותיו וטפחו לו על פניו, נשמט וישב לו על גבי קרקע, ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע. נשבעה לו בחיי המלך של רומי, איני מניחה לך עד שתאמר לי מה מום ראית. השיב לה

כידוע המנהג פשוט כיום אצל כל החוגים והעדות בכל התפוצות, שהכלה קונה טלית גדול חדש ומשגרת אותו מתנה לחתן לקראת יום החופה. ובשו"ת שאילת שלום (סי' פ"ז) כתב שנתנית הטלית לחתן הוא חיוב גמור על אבי הכלה לחתן. וצ"ב מהו טעם ושורש המנהג?

טעם א' - יש נוהגים לא להתעטף בטלית עד נישואיהם

שורש מנהג נתנית הטלית על ידי הכלה, מובא בשדי חמד (מערכת חתן וכלה אות י"ב) בשם היפה ללב (אבה"ע דף ל"ט ע"ב) שהמנהג באשכנז שהכלה שולחת טלית לחתן ביום חופתו, והטעם על פי הסוד, וכתב עוד ליתן טעם למנהג על פי מה שכתב המג"א (סי' ח' סק"ג) דבגמרא קידושין (כט.) קצת משמע שבחור שאינו נשוי לא היה מתעטף בטלית, וכיון שהיא גורמת להזיקו לטלית, הנהיגו שתהיה הטלית משלה. וכיוצא בזה כתב הים של שלמה (פ"א דכתובות) בטעם שפורסים טלית מצויצת בחופה, שנא' (דברים כ"ב י"ב) "גדילים תעשה לך", וסמוך ליה (שם כ"ב י"ג) "כי יקח איש אשה".

וידוע שכך המנהג בקרב בני אשכנז שאין הבחורים מתעטפים בטלית גדול עד הנישואין, וכפי שכתב תלמיד המהר"ם מרוטנבורג בשו"ת התשב"ץ (קטן) וכאמור, וכן כתב הרא"ש בפירושו עה"ת (כי תצא). ומטעם זה כתב בשו"ת ברוך השם (סי' קכ"א) אודות בחור שהגיע לפרקו ולא נשא אשה ונפטר ל"ע, שיניחו על מטתו טלית קטן בלבד, שלא יהיה כלועג לרש, כמ"ש המרדכי (הלכות קטנות סי' תקמ"ו) שבמותו שפטור מציצית מלבישים לו, ובחיוו שהיה חיוב לא התעטף.

מיהו בשיווי כנסת הגדולה (או"ח סי' י"ז) קרא תיגר על מנהג זה שבחורים רווקים מבטלין מצות ציצית, וכן כתב היעב"ץ בספרו מגדל עוז שאף הרווקים צריכים להתעטף בטלית, וביאר שמלפנים לא היו מתעטפים בטלית עד החופה כיון שהיו נושאים אשה בגיל בר מצוה, וכן העיר בשו"ת לבושי מרדכי (או"ח תנינא סי' ב') והוסיף שבמגן אברהם

מעטתה הכל בהיר! יום בשורה לחתנים
וכלות ובני משפחתם!

מעטתה הכל מתוק! יום בשורה לשוחרי
התורה, דרשנים ומחברי ספרים!

החופה והקידושין

החופה והקידושין

מבעת יוסף

הלכות ומנהגי חתן וכלה ופרייה ורבייה ודרשות לשבע ברכות

זוזה בכל בית בישראל!

מועד מצות הנישואין / קדימה בחזירת הזיווג / שידוכין / נישואין במעגל השנה / מנהגי יום החופה סדר חופה
וקידושין / סעודת הנישואין / שבעת ימי חופה / שנה ראשונה / שלום בית / פריה ורבייה / דרשות לשבע ברכות

"מאד נהניתי מביורר העניינים לכל רוחכם ועומקם עד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בטוב טעם ודעת, ויהיה מספר זה תועלת מרובה להכיר ולדעת נושאים אלו להלכה ולמעשה, וכל דבר הביא במקורו והרחיב בבקאות מופלגה והביא כל השיטות, וכבר איתמחי בספריו הנפלאים שנתקבלו באהבה וחיבה בכל תפוצות ישראל".

(מרן הגר"ד כהן שליט"א ר"י חברון)

"דבר טוב ונאה עשה הגאון המחבר בספרו החדש שבודאי יועיל הרבה בהלכות "חופה וקידושין" נשא ונתן בעיון ישר ונבון, וערך הכל בבהירות בסדר נאה ונכון בטוב טעם ודעת, ובעזרת השי"ת יהיה לתועלת הרבים ולכל הלומדים הלכות חופה וקידושין".

(מרן הראש"ל הגרי"צ יוסף שליט"א)

"ובודאי יש להעדיף ולהקדים הדפסת חיבורו חופה וקידושין, לפני הדפסת שאר חיבוריו באגדה שבהן לכאורה יש יותר זיכוי הרבים שיקפצו עליהן יותר לומדים, כי בספרו חופה וקידושין התחדשו שאלות חדשות ודברים נפלאים בהלכה".

(מרן הגרי"צ זילברשטיין שליט"א)

הספר החדש "חופה וקידושין" הינו יום בשורה לחתנים וכלות, דרשנים ומגידים, ולכל בית ישראל! כל ההלכות החל מעת השידוכין, יום החופה, שבע ברכות, שנה ראשונה, כל ההלכות וטעמי המנהגים לפרטי פרטים! הספר שמקיף את כל השיטות לכל העדות והחוגים - ובנוסף נידונים מרתקים וגם קושיות חזקות ותירוצים רבים, ודרשות לחתן וכלה ולדרשנים לשבע ברכות

עוד לא היה כבושם הזה!!!

הנויות בירושלים:

יפה נוף צומת בר אילן אור החיים סנטר מא"ש ספרי מאה שערים מא"ש 15
הפצת ספרי קודש דוד 1 שוק הבוכרים הספריה הספרדית מול בנק הדואר רחוב דוד
ולדמן בהמ"ד בעלו מלכות קודש שוורץ 1 שוק מ. יהודה ספרי הישיבה בית ישראל 1 מיר

בני ברק:

משפ' שבתאי ר' עקיבא 44 פינת הר' קוק (מעל סלקום לשעבר) 03-5796146 (9 באינטרוקום).

ביתר: סימן טוב בן זכאי 7 02-5808831 נתניה: הרב ארביב הפורצים 10/2 050-41-36465

אלעד: משפ' דוד יהודה הנשיא 84 ק"ג 054-84-23384 חו"ל: הפצת מאזניים (וגשל)

לבירורים והזמנות, הפצה ראשית:

054-84-60008/7 או 02-5373570

בשבועה, לא ראיתי אשה כמותך, אלא מצוה אחת ציוונו ה' אלהינו וציצית שמה, וכתוב בה אני ה' אלהיכם שתי פעמים, אני הוא שעתידי ליפרע ואני הוא שעתידי לשלם שכר, עכשיו נדמו עלי כארבעה עדים. אמרה לו, איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך ומה שם עירך ומה שם רבך ומה שם מדרשך שאתה למד בו תורה, כתב ונתן בידה. עמדה וחילקה כל נכסיה, שליש למלכות שיניחוה להתגייר, שליש לעניי ישראל, ושליש נטלה בידה, חוץ מאותן מצעות, ובאת לבית מדרשו של רבי חייא, אמרה לו רבי, צווה עלי ויעשוני גיורת, אמר לה בתי, שמא עיניך נתת באחד מן התלמידים, הוציאה כתב חלוקת נכסיה מידה ונתנה לו, אמר לה לכי זכי במקחך, אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר, ומסיימת הגמרא "זה מתן שכרו בעוה"ו, ולעוה"ב איני יודע כמה".

טעם ג' - הטלית סגולה לנישואין ופריה ורביה

בספר כרם חמוד מביא מעשה אודות אשה שכמה שנים לא היו לה ילדים, ובצרתה עלתה לביתו של הגאון מלובלין זצ"ל בעל התורת חסד והתחננה לפניו שיעתיר בעדה שתזכה לזרע קודש של קיימא, נענה הגאון מלובלין ואמר לה שכסגולה לזכות לפרי בטן, תתפור טלית, ובעלה יטיל בה ציציות וילבש את הטלית, וכן עשו ונושעו בבן זכר. וביאר בספר כרם חמוד שהמקור לסגולה זו מפורשת בכתוב (במדבר ט"ו, ל"ח) "דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם" לדורותם", כלומר שעל ידי שיטילו ציצית על כנפי בגדיהם יזכו "לדורותם", וסיים שיתכן שמכאן המקור והטעם למנהג שהכלה שולחת טלית לחתן לפני החתונה, והוא מטיל בה ציציות, כדי שיזכו לזרע קודש של קיימא.

והנה דבריו הנפלאים מבוארים כבר במדרש תנחומא (כי תצא) שמצות ציצית היא סגולה אף שיזכו לברך על המוגמר לבוא בברית הנישואין, וגם ליזכות בבנים, וזה לשונם: "למדנו שעבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, גדילים תעשה לך, תזכה למצות ציצית, ומה כתוב אחריו כי יקח איש אשה, תזכה לאשה ולבנים, הרי למדנו שמצוה גוררת מצוה, ולפיכך נסמכו פרשיות אלו זו לזו".

מתוך הספר החדש

"חופה וקידושין" - טבעת יוסף

טעם מנהג פריסת הטלית בחופה

אודות המנהג לפרוס טלית מעל החתן והכלה בעת החופה ומברכים את החתן והכלה בברכת "ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ", כדרך שהשי"ת בירך את החתן והכלה קודם החופה, שנא' "ויברך אותם אלוקים", וכן הוה מרגלא בפומיה דמופת דורינו רבינו עובדיה יוסף זצוקל"ה, וכן הורה לי בעת חופתי כאשר סידר את קידושי, זיע"א, וכמבואר כבר בדברי הפוסקים כדלהלן.

טעם א' - לחוש לשיטות שחופה פריסת הסודר

בטעם הדבר נראה דהנה ידוע מחלוקת הראשונים בגדר דין חופה, וקיימא לן דחופה היינו ייחוד שמביאה לביתו, וכמו שפסק השו"ע (סימן נ"ה). אולם יש ראשונים הסוברים דחופה היינו שפורסין סודר על ראשם בשעת הברכה, וכן הביא שיטה זו הרמ"א שם. ומצינו דעה זו בתוספות רי"ד (קידושין ג.) שכותב שחופה הכוונה שפירש טליתו עליה לשם קידושין, גם בספר המנהיג (דף צ"א סוף ע"ב), כתב: חופה נקראת על שם שחופה אותה בטליתו, כדאיתא בקידושין (יח: כיון שפירס טליתו עליה, והמקרא מעיד "ופרשת כנפיך על אמתך כי גואל אתה", ועל כן מנהג צרפת ופרובינצא לתת מטה צבועה על ראש שניהם, זכר לפריסת הכנף שפורש כנף בגדו עליה, ע"כ. וכן כתב בארחות חיים (ח"ב עמ' ס"ד) חופה הוא שחופפין אותן בטלית או סודר וכיוצא בזה, וכמו שנאמר גבי ייעוד כיון שפירס טליתו עליה. וכן כתב הרי"א (פ"ק דכתובות ז:) וכן כתב הרד"א (דצ"ב ע"ג). אכן בחלקת מחוקק כתב שהבית יוסף הביא דעה זו (בסימן ס"א) מהאורחות חיים בשם בעל העיטור, אך השיג על זה. ברם בשו"ת גינת ורדים (או"ח כלל א' סי' כ"ה) מתרץ דעת האומרים שהחופה הוא הסודר שמעל לראש החתן והכלה בשעת הברכות, שגם זה נקרא כניסה לחופה, כי המקום שמושיבין עליו החתן עם הכלה כמנהג, ומחפין עליהם סודר ומברכים אותם נקרא חופה, כיון שהושיבום באפריון, ואע"פ שבסוים השבע ברכות מיד נפרדים זה מזה, הכלה לחדרה, והחתן ליתן שלום לכל הבאים אליו, מה בכך, הרי כבר נכנסו לחופה, ואין צריך שתהיה הכניסה לחופה קבועה לשבעת ימי המשתה, והביאו בשו"ת יביע אומר (ח"ה אבה"ע ע"ז) והוסיף שכדבריו מוכח גם מדברי הרד"ב (ח"א סי' שע"ב), ועוד פוסקים. וחשב לשיטה זו לעניין ימי השבע ברכות שלאחר מכן, להחשיבה לחופה למניין ימי השבע ברכות מחמת סב"ל, אף על פי שלא עשו את הסעודה אלא בלילה, שאין הסעודה קובעת בזה כלל, כי עיקר השמחה תלויה בנישואין ולא בסעודה. וסיים שכן המנהג פשוט בירושלים לפרוס הטלית על ראש החתן והכלה לפני קריאת הכתובה ושבע ברכות.

גם מרנא ורבנא רבינו יוסף חיים זצוקל"ה בספרו הבן איש חי (ש"א פרשת שופטים) העיד שבירושלים המנהג שהחתן לובש טלית מצויצת כהלכתה בברכת אירוסין, ואח"כ קודם ברכות הנישואין פורסין אותה גם על ראש הכלה והחתן יחד דוהו חופה שלהם, אך סיים שבבגדאד לא נהגו בזה. והאמת שגם היום לא נוהגים כן לפרוס את הטלית על ראש החתן והכלה יחד ממש, אלא רק על גביהם.

טעם ב' - הסמיכה תורה מצות ציצית לנישואי אשה

הים של שלמה (פ"א דכתובות) כתב ליתן טעם חדש למנהג לפרוס בחופה טלית

מצויצת, דמנהג תורה הוא דכתיב (דברים כ"ב י"ב) "גדלים תעשה לך" וגו', וסמך ליה (שם כ"ב י"ג) כי יקה איש אשה, וכן כתב הרא"ש בפירושו עה"ת (כי תצא). ומטעם זה כתב בשו"ת ברוך השם (סי' קכ"א) אודות בחור שהגיע לפרקו ולא נשא אשה ונפטר ל"ע, שלא ינחו טלית גדול על מטתו אלא רק טלית קטן, שלא יהיה כלועג לרש כמו שכתב המרדכי (הלכות קטנות סי' תקמ"ו) דבמיתתו שפטור מציצת מלבישין לו ובחייו שהיה חייב לא להתעטף. מיהו בשירי כנסת הגדולה (או"ח סי' י"ז) קרא תיגר על מנהג זה שמבטלין מצות ציצית עד שנושא אשה, וכן כתב היעב"ץ בספרו מגדל עוז שאף הרווקים צריכים להתעטף בטלית, ומלפנים שהיו נושאים אשה בגיל בר מצוה לא היו מתעטפים בטלית עד החופה, וכן העיר בשו"ת לבושי מרדכי (או"ח תנינא סי' ב') והוסף שבמגן אברהם (סי' ח' סק"ג) רק כתוב שמי שאינו נשוי רק אינו מתעטף על ראשו. וכן הוה מרגלא בפומיה דמרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל שחלילה להפסיד מצוה נשגבת זו, והיה אומר שאף לאשכנזים ראוי היה שיתעטפו כולן בטלית אף קודם חופתן.

טעם ג'

שלא יראה כמקדש אשה בשוק

ומצינו טעם נוסף בדבר בספר המנהיג (ח"ב עמ' תק"מ) משום שברוב אסיפת העם אשר הוא שם, יראה כמקדש אשה בשוק, ואמרו בגמרא (יבמות נב. קידושין יב:) שרב היה מלקה למי שמקדש אשה בשוק משום פריצותא, לכן מכסין אותן לקדש בצניעות. והעירו שאם כן היה צריך לפרוס הטלית קודם הקידושין, וי"ל שאף שלא חששו בזה לקידושין וכמבואר שם בגמרא למסקנא שאין מלקין על זה, חששו בזה לעניין החופה שלא יהיה כחופה בשוק.

טעם ד'

להגן על החתן והכלה מפני עין הרע

טעם נוסף ומחודש כתב בזה בנו של הגר"ח פלאגי הגאון רבי יצחק זצ"ל בשו"ת יפה ללב (ח"ד סי' ס"ב אות ל"א), שמכיון שהחתן נושא את כלתו בפני קבל עם ועדה פורסין עליהם הטלית להגן עליהם מפני עין הרע, וכמו שכתב מרן החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת צ' אות כ"ז) בשם האריז"ל שציצית מציל מעינא בישא, וכן הוא בזה"ק (נשא דף קס"ג). וכיצא בזה כתב הגר"ח פלאגי זצ"ל בשו"ת לב חיים (ח"ג סי' צ"ט) שמנהג הדרשנים היה להתעטף בטלית כדי שלא ישלוט בהן עין הרע, ובספרים הביאו שיש בזה עוד טעם על פי הסוד.

טעם ה'

כנגד שכפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית

ובספר מטה משה כתב דכיון שלומדים כל מנהגי חתן וכלה ממתן תורה, כדכתב בשו"ת התשב"ץ (סי' תס"ה) בשם רבו המהר"ם מרוטנבורג זצ"ל, שהשי"ת הראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל, ואירס הקב"ה לישראל בתורה דכתיב "תורה צוה לנו משה מורשה" ואמרו חז"ל (ברכות נז.) אל תקרי מורשה אלא מאורסה, וביאר שמטעם זה החתן מתענה בערב חופתו כמו שהתענו ישראל בעת מתן תורה, כמו כן מטעם זה כמו שבמתן תורה נאמר "ויתייצבו בתחתית ההר", כך מכניסים החתן והכלה תחת הטלית. ואולם עדיין צ"ב למה מכניסים אותם דוקא תחת טלית מצוייצת, וי"ל דכיון שכל מה שכפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית כדי לקיים את התורה, לכן פורסים טלית שהיא מסמלת את כל מצוות התורה, כמו שאמרו בגמרא (נדרים כה. שבועות כט.) שקולה מצות ציצית כנגד כל המצוות כולן.

מתוך הספר החדש "חופה וקידושין" - טבעת יוסף

מי שצריך לאבתו ולקדושים הוא יברך וישמור וירומם ויצלח את ידיו היקרים החשובים והנעימים אהבי התורה מר גדעון זיסים הי"ו ומר אהרן זיסים הי"ו אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד בבריאות איתנא ונזהר מעליא ועובע שמוזות וכל קוב ולכל משפזתם שיוזי ובכלל הברכות ידינו שלובי זיסים הי"ו עין זויים היא למוזיקים בה ותומכיה מאושר מוקדש ומוצח לע"ז אוריהם היקרים: סאלם אליה בן מסעודה ז"ל זוריה בת גורגיה ע"ה ולע"ז אוריהם היקרים זיסים בן זוריה ז"ל ת. ז. צ. ב. ה.

בעשורה משמוזת לשווזרי התורה
בימים אלו הושק קו ישיר "קול יוסף"
לשיעורי מוה"ר יוסף זזי סימן טוב שליט"א
מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" וש"א"ס
השיעורים מתובלים בדברי אגדה ומעשיות
073-371-8053

בעת האזנה: 9 שמיעה מהירה 7 רגילה 21 שיעור קודם 23 הבא הפסקה, ושוב 5 לחזרה
 שידור חי: ימי שלישי החל מהשעה 8:00 בערב